

Pestprotocol

ZMLK De Ark



1

Inhoudsopgave

	<u>Pagina</u>
2 Inleiding	2
2.1 Wat verstaan we onder pesten?	2
2.2 Wat is pesten?	3
2.3 De Vijfsporenaanpak	3
2.4 De focus op hulp	4
2.5 De preventieve aanpak	4
2.6 Signaleren en adequate actie	5
2.7 Directe aanpak (curatief)	5
2.8 Als ouders/verzorgers ontevreden zijn	6
2.9 De Ark als lerende organisatie	6
2.10 Omgangsregels de Ark	6
3 Praktijk	7
3.1 Aanbevelingen voor het team bij het werken met de leerlingen	8
4 Werkmodel De Vijfsporenaanpak	9
5 Interessante sites / links over pesten	10

2 Inleiding

- *Waarom een pestprotocol?*

De Ark wil de leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. Kortom: Wij willen dat iedereen zich hier op school prettig voelt. De werknemers van de Ark bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in de school en op het schoolplein.

In veruit de meeste gevallen lukt dit, maar helaas kan pesten, net als op iedere school, ook bij ons voorkomen. Voor ons is dat een niet te accepteren situatie. Het is een probleem dat wij serieus willen aanpakken.

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de ouders (MR) waarin is vastgelegd dat wij pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde wijze aanpakken. Het protocol maakt duidelijk dat wij expliciet stelling nemen tegen pestgedrag en stelt concrete maatregelen voor bij voorkomend pestgedrag.

De Ark ziet pesten als een serieus probleem en betreft bij het voorkomen en bestrijden ervan, alle vijf de betrokken partijen:

- Ouders/verzorgers
- Leraren en onderwijsassistenten
- Pestende leerling(en)
- Gepeste leerling(en)
- De rest van de groep

De school hanteert een preventieve aanpak, die bestaat o.a. uit:

- Een positieve groep

Op de Ark streven de leerkrachten er altijd naar om een positieve groep te vormen. Een groep waarin leerlingen verantwoordelijkheden nemen en zorg dragen voor elkaar. Want als iets duidelijk wordt in de wetenschappelijke literatuur rondom pesten, dan is het wel dat je van het verantwoordelijkheidsgevoel van de groep moet uitgaan om pesten een halt toe te roepen

- Heldere schoolregels

Aan het begin van het schooljaar worden besproken we de gedragsregels in de klas. Gedurende het schooljaar wordt hierop teruggegrepen bij incidenten. De gedragsregels hangen in elke klas op een zichtbare plaats.

Als pesten desondanks toch optreedt, verwachten we dat leerlingen en leerkrachten dit signaleren en adequate actie ondernemen. Wanneer pesten ondanks alle inspanningen, toch weer de kop opsteekt, beschikt de school over een directe aanpak.

2.1 Wat verstaan we onder pesten?

- *Definitie pesten*

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Relatief nieuwe manieren van pesten zijn het digitaal en mobiel pesten.

Pesten heeft duidelijke kenmerken:

- Pesten gebeurt opzettelijk
- Pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal)
- Bij pesten is er altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen (fysiek of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer)
- Pesten gebeurt systematisch
- Pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt erger als er niet wordt ingegrepen
- Pesten is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor.

2.2 Wat is pesten?

Plagen mag wel, pesten niet. Maar wanneer is het nog plagen en wanneer wordt het pesten?

(Onderstaande informatie is afkomstig van www.pestweb.nl)

▪ ***Wat is plagen?***

Bij plagen is er sprake van incidenten. Plagen gebeurt vaak spontaan, het duurt niet lang en is onregelmatig. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysieke schade op en is in staat zich te verweren.

▪ ***Wat is pesten?***

‘Iemand wordt getreiterd of is het mikpunt van pesterijen als hij of zij herhaaldelijk en langdurig blootstaat aan negatieve en soms onbewuste handelingen verricht door één of meerdere personen’. Pestgedrag is altijd ongewenst. Bij pesten is het ene kind sterker dan het andere kind. Het is steeds hetzelfde kind dat wint en hetzelfde kind dat verliest. Vaak gebeurt pesten niet één keer, maar is het gepeste kind steeds weer de klos. Het sterkere kind (de pester), heeft een grotere mond en anderen kijken tegen hem of haar op. De pestkop heeft vaak geen positieve bedoelingen; wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Pestgedrag kan onbewust zijn; dan moet er een bewustwordingsproces plaatsvinden. Het gepeste kind voelt zich eenzaam en verdrietig en is onzeker en bang. Er moet wat aan gedaan worden!

▪ ***Wat is digitaal pesten?***

Wanneer je in de buurt, op de vereniging of op school gepest wordt; weet je wie de pestkop is. Je zou er dan iets van kunnen zeggen tegen de pester. Op internet of via de telefoon werkt dit anders, daar kun je ook door iemand gepest worden die je niet kent. Juist dit onbekende maakt het pesten via mail, chats, sms of whats-app, telefoontjes zo vervelend. De pester durft dan veel grover te zijn.

▪ ***Digitaal Pesten***

Pesten en plagen via email-accounts, bedreigingen of het plaatsen van vervelende foto's op websites zijn voorbeelden van digitaal pesten. Een andere vorm van digitaal pesten is het uitlokken van een vechtpartij en deze filmen met een digitale camera van een mobiele telefoon. Dit schokkende filmpje wordt dan op internet gezet. Digitaal pesten kan op school maar ook (en vooral), thuis gebeuren. De scheldwoorden, beledigingen of bedreigingen kunnen ervoor zorgen dat je je zelfs in je eigen huis niet meer veilig voelt.

2.3 De vijfsporenaanpak

De vijfsporenaanpak (zie *toelichting pg.8*) bestaat uit aandacht voor de rol van de vijf betrokken partijen:

- De gepeste leerling
- De pester
- De omstanders (rest van de groep)
- De leraren en onderwijsassistenten
- De ouders/verzorgers

2.4 De focus op hulp

▪ *Focus op hulp aan de gepeste leerling*

Resultaten uit onderzoek laten zien dat kinderen met weinig vrienden vaker worden gepest en dat een substantieel deel van de kinderen gedurende langere perioden continue gepest wordt. Anti-pest-activiteiten en preventie strategieën moeten zich daarom ook op individuele leerlingen richten in aanvulling op meer algemene anti-pestmaatregelen. Vooral de leerlingen die frequent worden gepest en die weinig vrienden hebben, behoeven individuele hulp. Zij zijn niet alleen de groep met de grootste kans om continue gepest te worden, maar ook de groep met de laagste schoolbeleving.

▪ *Focus op hulp aan de pester*

Bij pogingen om pesten te verminderen op school dient speciale aandacht gegeven te worden aan de kinderen die frequent actief pesten, aangezien dergelijk pestgedrag onderdeel kan zijn van een bredere problematische agressieve gedragsstijl. Pogingen om actieve pesters te helpen bij het stoppen van hun agressieve gedrag op jonge leeftijd kunnen mogelijk voorkomen dat deze kinderen op latere leeftijd een levensstijl van antisociaal gedrag ontwikkelen. Uit onderzoek blijkt dat frequent actief pestgedrag daarbij kan dienen als een signaal dat een kind risico loopt om een dergelijke gedragsstijl te ontwikkelen.

▪ *Focus op hulp aan de omstanders*

Pesten is vaak niet alleen een zaak tussen pester en gepeste. De rollen van de omstanders zijn soms juist voorwaarde dat pesten ontstaat. De rollen die in kaart zijn gebracht zijn: 'wegkijkers' / 'aanvuurders' en 'toekijkers'. Vanuit ervaringen van derden is de rol van 'stopper' toegevoegd: zij die het pestproces helpen stoppen door mensen aan te spreken!

2.5 De preventieve aanpak

Wat doe je als school om pesten te voorkomen? De school vindt het belangrijk dat alle betrokken partijen pesten als probleem zien. Pesten vindt vaak plaats op school. De laatste jaren is het digitaal pesten flink toegenomen. Veel leerlingen beseffen de ernst niet, leraren/onderwijsassistenten en ouders/verzorgers zijn vaak niet op de hoogte. Het is dus van groot belang hun bewustzijn te vergroten.

De school hanteert duidelijke regels voor een goede omgang(zie **2.10**). Deze zijn vastgelegd in het orthopedagogisch klimaat en de regels staan vermeld (zijn bekend) in iedere groep.

Afspraken:

1. *Leraren nemen met hun klas/groep in de eerste schoolweken de schoolregels door en koppelen dit aan ervaringen van gewenst en ongewenst gedrag.*
2. *Leraren van alle klassen/ groepen wijden lessen sociale vaardigheden (deze komen het gehele jaar aan bod dmv. lessen uit de methode STIP). Indien nodig biedt de leerkracht In overleg met de coördinator leerlingenzorg een passend programma mbt. "pesten" aan. Het sociale welbevinden van de leerlingen wordt gevolgd en in kaart gebracht in het programma "ZIEN".*
3. *Een van de belangrijkste punten is het mobiliseren van de omstanders: van wegstijgen, aanvuren en toekijken naar stoppen.*
4. *Onderwijzend personeel krijgt training in het signaleren en omgaan met pesten.*
5. *Ouders worden voorgelicht over pesten.*

2.6 Signaleren en adequate actie

Als er zichtbaar en herkenbaar gepest wordt, moeten leraren/onderwijsassistenten en/of leerlingen direct oplossend optreden. Echter, in de meeste gevallen wordt pesten niet als zodanig herkend. Bijvoorbeeld omdat het onopvallend gebeurt. Of omdat alleen die ene situatie gezien wordt en niet ernstig lijkt, terwijl die ene situatie in een reeks plaatsvindt. Leraren, medeleerlingen, ouders en ondersteunende specialisten dienen extra alert te zijn op de mogelijke tekenen dat een kind gepest wordt en voor samenhangende kenmerken zoals het hebben van weinig vrienden.

2.7 Directe aanpak (curatief)

Als er gepest wordt, geeft de (gepeste) leerling eerst rechtstreeks terug aan de pester dat hij het niet leuk vindt en dat de pester er direct mee moet stoppen.

Aanwezige medeleerlingen ondersteunen de gepeste leerling hierbij. Als de pester er niet mee stopt, kan de (gepeste) leerling of iemand uit de groep dit melden bij de leerkracht. Dan volgen er drie gesprekken.

▪ **Eerste gesprek**

Zodra een leraar de melding ontvangt, voert hij een eerste gesprek met de leerling die gepest wordt. In dit gesprek wordt het pestgedrag in kaart gebracht en vraagt de leraar aan de leerling of hij onder begeleiding van een volwassene een gesprek wil met de pester. Het geniet de voorkeur dat dit gesprek snel plaatsvindt. Indien de gepeste leerling dit beslist niet wil, voert de leraar een gesprek met de pester en treedt op als bemiddelaar. De leraar spreekt daarna alsnog een gesprek met beide partijen af.

▪ **Tweede gesprek**

In dit tweede gesprek zoekt de leraar, met de pester en de gepeste leerling uit, wat er precies gebeurd is. De pester en de gepeste krijgen beiden de kans hun verhaal te doen. Als blijkt dat de klacht terecht is, maakt de leraar met beide partijen de volgende afspraken:

- Het gedrag moet direct stoppen
- De leerlingen maken onderling afspraken over het omgaan met elkaar
- Eventuele mede-pesters worden door de pester aangesproken om te stoppen.

In het gesprek informeert de leraar de pester over de consequenties van doorgaan met pesten (in volgorde van opklimmende zwaarte)

1. Een brief naar ouders/verzorgers en de directeur.

2. Een gesprek met ouders/verzorgers en de directeur en ontzegging uit de les.
3. Een gesprek met ouders/verzorgers en de directeur, waarin advies gegeven wordt uit te zien naar een andere school.

De leraar brengt de ouders/verzorgers van de pester (telefonisch) op de hoogte van het gesprek, de afspraken en de consequenties bij herhaling. De leraar brengt ook de ouders/verzorgers van de gepeste leerling telefonisch op de hoogte van de afspraken.

De leraar brengt de directeur op de hoogte en maakt een notitie bij de betreffende leerlingen in "Parnassys" categorie: incidentenregistratie. De leerkracht brengt zo nodig de overige leraren van de leerlingen op de hoogte van de afspraken.

▪ **Derde gesprek**

Na twee tot drie weken voert de leraar een derde gesprek met pester en gepeste om te zien of iedereen zich aan de gemaakte afspraken gehouden heeft en of het pesten gestopt is.

▪ **Eventuele vervolgesprekken**

Als het nodig is, volgen er nog individuele gesprekken door leraar, directeur, psychologe of stage coördinator voor specifieke adviezen en/of externe doorverwijzing (via CvB) voor bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining.

Denk bij de gepeste leerling aan een weerbaarheidstraining of een sociale vaardigheidstraining die de leerling helpt beter om te gaan met pestincidenten en die de vaardigheden versterkt sociale contacten te leggen en vrienden te maken.

Denk bij de pester bijvoorbeeld aan een sociale vaardigheidstraining of een cursus omgaan met agressie.

Tips en ondersteuning voor de leraar:

De leraar kan bij de GZ-psychologe terecht voor tips en adviezen over bijvoorbeeld de techniek van het voeren van adviserende, confronterende, straffende of probleemoplossende gesprekken.

Eventueel kan de leraar de vertrouwenspersoon inschakelen voor het gezamenlijk voeren van een van de gesprekken.

2.8 Als ouders/verzorgers ontevreden zijn

Wanneer ouders/verzorgers ontevreden zijn, omdat (een medewerker van) de school weigert het probleem aan te pakken of de aanpak ineffectief of onjuist is; dan kunnen de ouders de directeur inschakelen.

2.9 De Ark als lerende organisatie

De directeur en de psychologe draagt zorg voor het beschikbaar stellen van toegankelijke en goede informatie over de inhoud en aanpak van het probleem pesten, voor leerlingen, leraren en ouders/verzorgers.

De school zorgt voor het beschikbaar stellen van geld voor professionalisering van leraren, lesmateriaal, theatervoorstellingen voor leerlingen en andere bewustmakende activiteiten, lezingen voor ouders/verzorgers en andere activiteiten en voor aanschaf van relevante boeken en andere informatie.

2.10 Onze schoolregels zijn:

1. We luisteren naar elkaar.
2. We helpen elkaar.
3. We zijn aardig voor elkaar.

4. Als je boos bent of geplaagd wordt, praat je erover met elkaar of vraag je hulp aan de leiding.
5. We spreken netjes en aardig tegen elkaar.
6. We gaan netjes om met de spullen.
7. Mobiele telefoons worden uitgezet en ingeleverd bij de leerkracht. Deze worden aan het eind van de dag weer terug gegeven.

3 Praktijk

3.1 Aanbevelingen voor het team bij het werken met de leerlingen.

1. Vraag tijdens gesprekken expliciet naar welbevinden op school, naar (aantal) vrienden/vriendinnen en of er in de klas gepest wordt.
2. Koppel bij het bespreken van de schoolregels, de regels aan concrete voorbeelden van (on)gewenst gedrag uit de eigen praktijk van de leerlingen.
3. Houdt de regels levend. Blijf kritisch kijken naar de regels die binnen de school gelden, zet ze elk jaar minstens één maal op de agenda, formuleer de regels positief en betrek de leerlingen hier eventueel bij.
4. Klikken mag natuurlijk niet, maar.... als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit. Dan mag je hulp aan de leraar/onderwijsassistent vragen en dat wordt niet gezien als klikken.
5. Ook 'buitenstaanders' hebben bij een pestprobleem de verantwoordelijkheid om het pestgedrag te stoppen ('de stoppers') of anders aan te kaarten bij de leraar/onderwijsassistent.
6. Iedereen is verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep en op school.
7. Als je met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam om geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen. Maar het onderwerp daar bovenuit te tillen (bijv. door relevant krantenknipsel, tv-uitzending, brief van een leerling van een andere school, lesbrief of voorleesboek). Anders loop je het risico dat de klas het probleem ontkent, bagatelliseert, als een grapje afdoet, het slachtoffer de schuld geeft of zelfs na schooltijd straft voor (vermeend) 'klikken'.
8. Bij lessen over pesten is het voorbeeld van de leraar/onderwijsassistent van zeer groot belang.
9. Er zal minder gepest worden in een omgeving waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar aanvaarding van verschillen worden aangemoedigd. Waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar worden uitgesproken. Waar leerlingen gerespecteerd worden in hun eigenheid, waar agressief gedrag van leerlingen en leraren/onderwijsassistenten niet wordt geaccepteerd. En waar leraren/onderwijsassistenten effectief en adequaat optreden tegen dergelijk gedrag.

4

Werkmodel De Vijfsporenaanpak

De Vijfsporenaanpak is een manier om in scholen en andere instellingen waar kinderen samenkomen het pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokkenen: het gepeste kind, de pesters, de ouders/verzorgers, de klas- of groepsleden en de school. De Vijfsporenaanpak is bedacht en uitgewerkt door Drs. B. van der Meer¹ (*Expertisecentrum voor Veiligheid*), die al sinds de jaren tachtig aandacht vraagt voor pesten.

➤ **Spoor 1: de gepeste leerling steunen**

Dat wil zeggen:

- Luisteren naar wat er gebeurd is
- Het probleem van de leerling serieus nemen
- Met de leerling overleggen over mogelijke oplossingen
- Samen met de leerling werken aan die oplossingen
- Eventueel deskundige hulp van buiten inschakelen (bijv. een weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining)
- Zorgen voor vervolgesprekken

➤ **Spoor 2: De pester steunen**

Dat wil zeggen:

- Met de leerling bespreken wat pesten voor een ander betekent
- De leerling helpen zijn relaties met andere leerlingen te verbeteren
- Zorgen dat de leerling zich veilig voelt en uitleggen wat jij als leerkracht daaraan gaat doen
- Grenzen stellen en die consequent handhaven
- De leerling helpen zich aan regels en afspraken te houden
- Zorgen voor vervolgesprekken

➤ **Spoor 3: De ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester steunen**

Dat wil zeggen:

- Ouders die zich zorgen maken serieus nemen
- Ouders informeren over pestsituaties, over pesten en over manieren om pesten aan te pakken en te voorkomen
- Met ouders overleggen over manieren om pestsituaties aan te pakken
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp

➤ **Spoor 4: De andere leerlingen betrekken bij de oplossing van het pesten**

Dat wil zeggen:

- Met de leerlingen in de groep praten over het pesten en hun eigen rol daarin
- Met de andere leerlingen overleggen over mogelijke manieren van aanpak en oplossing en hun rol daarin
- Samen met de leerlingen werken aan oplossingen waaraan ze zelf actief bijdragen.

➤ **Spoor 5: Als school de verantwoordelijkheid nemen**

Dat wil zeggen:

- De school neemt nadrukkelijk stelling tegen pesten en ontwikkelt een duidelijk beleid

¹ <http://www.bobvandermeer.info/>

- De school zorgt dat alle medewerkers voldoende bekend zijn met pesten in het algemeen en in staat zijn het pesten in de eigen groep te herkennen en aan te pakken.

5 Interessante sites/links over pesten

Korte omschrijving	LINK
Lespakket: o.a. de film Spijt	https://www.veiligheid.nl/
Over de streep/ Challenge Day	https://www.npo.nl/over-de-streep/POMS_S_KRO_123938
Hulpsite voor als je gepest wordt	https://gepest-worden.nl/
Challenge Day campagnefilm	http://www.youtube.com/watch?v=-SfdQ9Afle8
Pestweb: Interactieve site van het Centrum School en Veiligheid	http://www.pestweb.nl/
De Kindertelefoon	http://www.kindertelefoon.nl/
De Stichting Aandacht voor Pesten	http://aandachtvoorpesten.nl/
Stichting Stop Pesten Nu	http://www.stoppesten.nl/
Pesten.nl - hét anti-pestportaal	http://www.pesten.nl/
Site Stop Pesten door Glenn Eilbracht	http://eilbracht.wordpress.com/
You are good: Groene armbandjes om pesten bespreekbaar te maken	http://www.youaregood.nl/